

เสขิยวิธี

อนุสรณ

ปัญญาสมวาร

พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ

พระสาสนโสภณ .

(บันทึกโต เลื่อน สดเจดีย์ว ป.ธ. ๗)

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๖

วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๕-๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑

หน้าปก
1

02176

ห้องสมุดวัดเขาบางทราย
เลขทะเบียน 02176
เลขเรียก BQ ส. 2521

पद्मनाभसुख

เสขิยวิธี

อนุสรณ์

ปัญญาสมาจาร

พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ

พระสาสนโสภณ

(ชินทโค เออน สุตเจลียว ป.ธ. ๗)

เจ้าอาวาสองค์ที่ ๖

วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑๕-๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๑

คำนำ

ระเบียบประเพณีข้อบังคับและวินัย จำเป็นสำหรับ
หมู่ อยู่ในหมู่ต้องสนใจให้รู้ เพื่อไม่ประพฤติในส่วน
ที่ไม่สมควร เพื่อประพฤติในส่วนที่สมควร ภิภษ
สามเณร ตั้งอยู่ในลักษณะที่ดี เป็นสมณะที่ดี
เป็นที่เกาภิภษสามเณรนั่นเอง ดีแก่วัด ดีแก่พระศาสนา
ในที่นี้ เก็บข้อปฏิบัติขนบธรรมเนียมระเบียบ เกาบ้าง
ออกใหม่บ้าง รวมเป็นข้อปฏิบัติ เรียกว่า เสขยวิธ
แปลว่า วิธที่ควรสนใจ ให้ภิภษสามเณรที่บวชใหม่
ที่มาอยู่ใหม่ สนใจรู้ไว้ เพื่อปฏิบัติเอง และบอกกล่าว
คนอื่น แล้วพึงสนใจให้ยิ่งกว่านี้ ข้อทั้งหลายนั้น ๆ
ตั้งไว้เป็นหลักปฏิบัติ จะปฏิบัติได้เต็มตามนั้น หรือ
ผ่อนผันเปลี่ยนแปลง ตามควร จะทำอะไร ควรถามผู้รู้
ก่อน มีสมณสัญญา คือ รู้ตัวว่า เป็นสมณะ ไม่ลืมตัว

มีหิริโอตตปปะ ก็พอรู้ได้เองว่า อะไรอย่างไร สมควร
ไม่สมควร คุณิกะสามเณรที่บวชอยู่นาน ๆ ฟังถ้อยคำ
ประจำตัวว่า

สมณ อสฺส สุตฺตสมณ

เป็นสมณะ ต้องเป็นสมณะที่ดี

แต่ละคน ต่างจิตต่างใจกัน ข้อปฏิบัติทำให้แต่ละคน
รวมเข้าเป็นคุณคนเดียว มีที่ขี้ต๊องอยู่บ้าง แต่
เห็นแก่ส่วนกลาง แข็งใจปฏิบัติตาม จนคุ้นกับใจแล้ว
ก็คล่องใจไม่ลำบาก

การปฏิบัติเสื่อม เพราะหนักทางข้างโลกมากไป
บวชเการักรัษาระดับเดิมไว้ไม่ได้ บวชใหม่มาเห็น
ได้อย่าง เผลอตัว หย่อนกว่าระดับตัวอย่างนั้นอีก
บวชใหม่มาอีกก็เป็นอย่างนี้ เสื่อมไปที่ละนิดทีละนิด
คุงเข้มนาฬิกา ไม่พ่วงไม่เห็น พอเห็นสีเวลาล่วงไปแล้ว
ล่วงไปแล้วรู้สึกยังดี

ขอให้ภิกษุสามเณร ที่ปฏิบัติพระธรรมวินัย

ก

จงจำเรณูจำเรณู ขอให้ที่ยังบกพร่อง จงมีความเห็น
ชอบ ปฏิบัติให้สมบูรณ์เถิด.

ชินทศโต

วัดเทพศิรินทราวาส

๑๕ พฤษภาคม ๒๔๙๙

สมโณ อสฺส สฺสสมโณ

๑. ลักษณะประณมมือ ไหว้ กราบ

ก. ประณมมือ คือ ทำกระพุ่มมือ ที่เรียกว่า กัตถุชลี ตั้งตัวตรง ท่อนแขนทอดคึงตามลำตัว ฝ่ามือ นิ้วมือขวาซ้าย ประกบเสมอกัน เรียกว่า กระพุ่มมือ ยกกระพุ่มมือขึ้น ให้ข้อมือจดเหนือลนบี ตั้งกระพุ่มมือ ตรงแนวเดียวกับท่อนข้อศอก

ข. ไหว้ ทำกระพุ่มมืออย่างข้อ ก. ยกกระพุ่มมือขึ้น ให้ปลายนิ้ว จดระดับชายผมที่หน้าผาก พร้อมกับ ก้มศีรษะลงนิดหน่อย

ค. กราบเบญจางคประดิษฐ์ คือ นั่งคุกเข่า ทำพรหม ตั้งตัวตรง ทอดลำขาตามปกติ ไม่ถ่าง ประณมมืออย่างข้อ ก. ปฏิบัติตามจังหวะดังนี้

จังหวะที่ ๑ ยกกระพุ่มมือขึ้น จดเหนือลนบี อย่างประณมมือข้อ ก.

จังหวะที่ ๒ ยกกระพุ่มมือขึ้น ให้ปลายนิ้ว จด
ระดับชายผมที่หน้าผาก พร้อมกับก้มศีรษะลงนิดหน่อย
อย่างไหว้ข้อ ข.

จังหวะที่ ๓ ลกกระพุ่มมือลงมา จดเหนือล้น
อย่างประณมมือข้อ ก.

จังหวะที่ ๔ น้อมตัวลงสู่พื้น อย่าให้ท้ายโด่ง คง
ประณมมืออยู่ พอจะถึงพื้น แเบมือขวาซ้าย คว่ำลง
ราบบนพื้น ไว้ช่องระหว่างหัวแม่มือขวาซ้าย พอหน้า
ผากลงจดพื้นได้ ให้ข้อศอกจรดเข่า น้อมศีรษะลง ให้
หน้าผากจดพื้นในช่องนั้น อย่ากระตกรวชนรับหน้าผาก
นี่กราบครั้งที่ ๑

เงยตัวตั้งตรง ตั้งต้นจังหวะที่ ๑ อีก แล้วปฏิบัติ
ตามจังหวะ ๒-๓-๔ นี้ นี่กราบครั้งที่ ๒

กราบครั้งที่ ๓ ปฏิบัติอย่างกราบครั้งที่ ๒ กราบ
ครั้งที่ ๓ แล้ว เงยตัวตั้งตรง ไหว้ ๑ ครั้ง อย่างไหว้
ข้อ ข.

กราบเนิบ ๆ ค่ะเนว่า ก้มลงไป ชั่วหายใจออก

เงยขึ้นตั้งตัวตรง ชั่วหายใจเข้า กราบเป็นหมื่น ต้อง
กราบพร้อม ๆ กัน ดูหัวหน้าที่เป็นแบบได้
ขณะกราบ ฟังนึกในใจว่าอย่างนี้

กราบครั้งที่ ๑

อรหัง สมมาสมพุทโธ ภควา

กราบครั้งที่ ๒

สวากขาโต ภควตา ธมโม

กราบครั้งที่ ๓

สุปฏิปันโน ภควโต สวากสงโม
เว้นแต่มีบทอื่นให้นึก นีกราบพระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์ หรือนึก

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส
ครั้งละจบ หรือ

ระลึกถึงพระปัญญาคุณ กราบครั้งที่ ๑

„ „ บริสุทธิคุณ „ „ ๒

„ „ กรุณาคุณ „ „ ๓

ภิกษุสามเณร ถูหัดสักราบเหมือนกัน กราบผู้อื่น

ไม่เดินแข่งชนหน้าท่าน ไม่ผ่านหน้าในระยะใกล้
 หลีกทางให้ท่านไปก่อน ถ้าจำเป็น พุดขอโอกาสท่าน
 หรือไหว เป็นที่รู้จัก ไม่เดินตรงหน้าท่าน สวนทาง
 กับท่าน ต้องหยุดผินหน้ามาทางท่าน มือทั้งสอง
 ประสานกัน ทอดเหยียดข้างหน้า จนกว่าท่านเลยไป
 ยืนรับเมื่อท่านมา ท่านอยู่กับที่ ขณะผ่านท่านไป
 แลไปทางผ่าน การเลี้ยวเป็นการเคารพ ถือไม่แล
 สูงหรือแลข้ามศีรษะ ไปตามถนนนอกวัด ก็ทำอย่าง
 เดียวกัน แต่ไม่ต้องลงคจัวร์ ในบ้านไม่ต้องกราบ

พระมหากษัตริย์เสด็จผ่านไปหน้า หรือสวนทางมา
 ก็ทำอย่างเดียวกัน ทอดสายตาไปทางท่าน เรียกว่า
 ถวายเนตร แผ่เมตตาจิต ถวายพระราชกุศล ถวายหัตถ์
 ที่ควรให้เกียรติ พึงปฏิบัติอย่างเดียวกัน

กระบวนศพผ่านไปหน้า หรือสวนทางมา พึง
 ปฏิบัติอย่างเดียวกัน แผ่ส่วนกุศลแก่ศพนั้น และนึก
 ปลงว่า ตถาวาหิ มรุตสูมิ เราก็จักตายเช่นนั้นเหมือนกัน
 นั่งยืนอยู่ก่อน ก็คงนั่งยืนอยู่ ถ้าเดิน ต้องหยุด

แม่เผาศพ เห็นคนตาย ก็พึงแผ่ส่วนกุศล ให้แก่ผู้ตาย และนึกปลงอย่างนั้น เห็นคนเจ็บ พึงนึกว่า เราก็คือบอย่างนั้นเหมือนกัน และนึกเอาใจช่วย

ในการเชิญผู้ใดผู้หนึ่ง หรือในการนิมนต์พระเนื่องด้วยการทำบุญทำพิธี ควรเชิญหรือนิมนต์ด้วยตนเอง อย่าใช้ใครส่ง ๆ ไป ในการฝากเนื้อฝากตัว เช่น ฝากบวช มารดาบิดาผู้ใหญ่ ควรฝากฝังลูกหลานด้วยตนเอง ตามธรรมเนียมของไทยเก่า เป็นเกียรติ เป็นการระ เป็นมารยาท

ผู้รับผิดชอบ การงาน ผู้ไปติดต่อ ดูให้คู่ควรกัน มิฉะนั้น กลายเป็นไม่การระต่อผู้รับผิดชอบ กลายเป็นถูกผู้รับผิดชอบ ควรใส่ใจไว้

ข. วัตถุ คือ สิ่งควรเคารพ เช่น พระพุทธรูป สิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า รูปพระที่ควรเคารพ คัมภีร์ หรือหนังสือธรรมะ เรียกว่า ปุชนียวัตถุ วัตถุที่ควรบูชา ต้องตั้งหรือวางไว้ในที่สมควร ไม่กล่าวร้าย พึงแสดงอาการเคารพ อนุโลมอาการเคารพบุคคล

สายสิน (สายสัญญาณ) ที่โยงจากพระพุทธรูปหรือจากศพ ภาษาโยงที่โยงจากศพ เป็นสิ่งแทนพระพุทธรูปหรือศพ ต้องไม่กลักราย ไม่ข้าม ไม่ทับ ไม่วางอะไรทับ เว้นแต่มีระเบียบให้ทำ เช่น ทอดผ้าบังสุกุลบนนั้น

ก. สถานที่ เช่น โบสถ์ เจดีย์ เรียกว่า ปุชนียสถาน สถานที่ควรบูชา พึงแสดงอาการเคารพอนุโลมอาการเคารพบุคคล

๓. การทำอะไรที่ต้องพร้อมกันนั้น อย่าให้พระเถระต้องคอย อย่าให้อาจารย์ต้องคอย อย่าให้คนมีฐานะต้องคอย อย่าให้คนเจ็บป่วยต้องคอย ถ้าจำเป็น ควรบอกหมู่หรือผู้ใดคนหนึ่ง ให้ทราบล่วงหน้า เช่น ลงปาฏิโมกข์ไม่ได้ ควรบอกเอง หรือให้ผู้อื่นบอกให้ส่งผู้รู้ล่วงหน้าว่า ลงไม่ได้เพราะเหตุนี้ ๆ

ออกจากที่ประชุม ต้องให้ผู้ใหญ่ออกก่อน ผู้ใหญ่ก็อย่าโอ้อ้อให้เขาต้องรอ

๔. อย่าพูด อย่ามอง อย่าชวน ข้ามศีรษะผู้ใหญ่

แม้ในที่ประชุม จะพูดกะคนที่อยู่ข้างหลังคนอื่น ก็อย่า
ทำเช่นนั้น ต้องมองหรือพูด ในระหว่างช่องคนทั้งหลาย
แสดงอาการเช่นนั้น เป็นอาการขอโทษไปในตัว

๕. ในงานมงคล นิยมเบี่ยงขวา เป็นการเคารพ
เช่น ทำประทักษิณ เวียนโบสถ์ วงสายสิน ก็เวียนวง
ทางขวา เช่น วงหม้อน้ำมนต์

๖. อยู่ด้วยกันตั้งแต่ ๒ องค์ขึ้นไป พระผู้อ่อน
พรรษา จะปิดเปิดประตูหน้าต่าง จุดคบไฟ ท่อง
หนังสือ สอนหนังสือ ใช้เสียง ต้องอาบัจฉา คือ ขอ
โอกาสพระผู้แก่พรรษาก่อน สามเณรต้องอาบัจฉาพระ
และสามเณรผู้แก่พรรษากว่า

จะทำอะไรที่รำคาญคนข้างเคียง ควรบอกเขาก่อน
อย่าอึกทึก โกลสีที่เขาต้องการสงบหรือโกลสีคนเจ็บป่วย

๗. เอาจาน

เอาจาน คือ ยื่นมือขวาออกไปจากตัว ทอดลำศอก
ตามตัว แผล่ใบมือทางตั้ง กระดกใบมือขึ้น กระดิกเพียง
ข้อมือ แล้วกระดกลง ใช้ในการรับของจากผู้ใหญ่

พอกระดกลงก็รับของนั้น

๘. วิธีรับของจากผู้ใหญ่ และให้ของแก่ผู้ใหญ่

ก. ถ้าท่านนั่งบนพื้น ผู้รับนั่งพับเพียบ หรือคุกเข่า
รับ ถ้าท่านนั่งเก้าอี้หรือยืน ผู้รับยืนย่อตัว หรือคุกเข่า
หรือคุกเข่าเดียวรับ

ให้ของแก่ผู้ใหญ่ ก็ปฏิบัติอย่างเดียวกัน

พับเพียบ ยืน เป็นเคารพธรรมดา นั่งคุกเข่า
เป็นเคารพมาก นั่งคุกเข่าเดียว เป็นเคารพสูง แล้วแต่
กาลเทศะ

คุกเข่าเดียว คือ คุกเข่าซ้าย ตั้งเข่าขวาทำเขย่ง
แขนซ้ายทอดลงตามลำตัว มือขวาเอางานและรับของ

ข. รับของจากผู้ให้ ถ้าควรกราบ ให้กราบ
ก่อนผู้ให้ยื่นของ อย่าต้องให้ผู้ให้ยื่นมือคอย

ค. ผู้ให้ให้คนอื่นนำของมาให้ ผู้รับแสดงการวะ
หรือมารยาทอธยาศัย ต่อผู้เป็นเจ้าของสิ่งของนั้นตาม
ฐานะ เช่น ไหว้ หรือแสดงความรู้สึกไปทางผู้นั้น

๙. เดินหรือคลานสามขา

จังหวะที่ ๑ กูกเข้าคู่ ผ้ามือขวาคว่ำบนซ้ายอ่อน
ขวา ผ้ามือซ้ายคว่ำบนซ้ายอ่อนซ้าย หรือประสานมือ
ทั้งสองไว้หน้าขา

จังหวะที่ ๒ มือซ้ายท้าวไปข้างหน้า ผ้ามือขวา
คว่ำปกเข้าขวา

จังหวะที่ ๓ ก้าวขาขวาออกไป ตั้งเข่าขึ้น ผ้ามือ
ขวาคงปกเข้าขวา

จังหวะที่ ๔ เลื่อนขาซ้ายออกไป ให้เข้าทั้งคู่จุดพื้น
เสมอกัน เหมือนจังหวะที่ ๑ แล้วก้าวต่อ ๆ ไปตาม
จังหวะ ๒-๓-๔ นี้

ถ้าก้าวแรก ยกขาซ้ายก้าวออกไป มือซ้ายก็คว่ำ
ปกเข้าซ้าย มือขวาท้าวพื้น

ถ้ามือไหนถือของ ก็ยกถือไว้ข้างหน้าตลอดไป
อีกมือหนึ่งท้าวพื้น มือข้างไหนถือของ ก้าวแรกยกขา
ข้างนั้น ถ้าถือของสองมือ ก็ใช้แต่ขา

ไม่ใช่มือท้าวพื้น เรียบร้อยดี

๑๐. เทียนน้ำมันต์

ก. จุกเทียนน้ำมันต์ เจ้าภาพต้องจุกเอง หรือให้
 ผู้ใหญ่จุก แล้วประเคนหม้อน้ำมันต์ แก่พระสังฆเถระ
 ผู้เป็นประธานพิธี ในพระราชพิธี พระมหากษัตริย์
 ทรงจุกและประเคนเอง

จุกเทียนน้ำมันต์ เมื่อพระสวดขับทว่า

อเสวนา จ พาลาน

ที่ถือว่าเป้นคำมงคล

ข. หยดเทียนน้ำมันต์ เมื่อพระสวดขับทว่า

ขีณํ ปุราณํ นวํ นตฺถิ สมภวํ

วิรตฺตจิตฺตทายติเก ภวสฺมี

เต ขีณพีชา อวิรุพฺพจินฺทา

หรือหยดก่อน เพื่อให้พอดกัับถึงบทนี้ ด้วยเกรงว่า
 พอถึงจะหยดไม่ทัน

บทนี้ มีความว่า ขอให้สิ่งไม่ดีต่าง ๆ ที่มีอยู่แก่
 हमดสิ้นไป เหมือนเทียนละลายหยดหมดไป ที่จะมี
 มาใหม่อย่ามีมา

ขณะหยดเทียนน้ำมันต์ มีขอว่าที่จบเทียนน้ำมันต์

นั้น จับสายสินไว้ด้วย

ควรหยดเท่าจำนวนใดจำนวนหนึ่ง เช่นเท่า
พระพุทธรูปแก้ว คือ อะ สั ง วิ สุ โล ปุ สะ พุ ภะ
ก. คับเทียบนํามนต์ คือ จุ่มเทียบนํามนต์ ลงใน
นํามนต์ให้คับ เมื่อพระสวดขึ้นบ่ว่า

นิพฺพนฺติ ธีรา ยถามฺปทีโป

บทนี้ มีความว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ดีดับหายไปเหมือน
ไฟเทียบดับนี้

ขณะจุ่มเทียบนํามนต์ในนํามนต์ ควรทำอย่างใด
อย่างหนึ่ง ที่เป็นมงคล เช่น วนเทียบเป็นอนุโลม
ในนํามนต์

๑๑. พิธีสวดมนต์

ก. จัดที่บูชาพระตังพระพุทธรูป มีดอกไม้มงคล
หม้อนํามนต์ เทียนนํามนต์ เครื่องพรมนํามนต์ คือ
หม้อน้ำคัมภ์ หรืออะไรก็ตามแต่จะได้ สายสิน เต้า
น้ำกรวด เทียนชะนวน ถ้าไม่ใช่งานมงคล ไม่ต้องมี
สายสิน หม้อนํามนต์ เทียนนํามนต์ เครื่องพรมนํามนต์

ถ้าเบ่งงานศพ จัดที่บูชาอีกที่หนึ่ง ที่หน้าศพ ถ้าเป็น
งานกระดูก จัดที่บูชาอีกที่หนึ่ง ตั้งกระดูกบนนั้น หรือ
ตั้งกระดูกในที่บูชาพระ ทั้งงานศพและงานกระดูก มี
เครื่องทองน้อย ที่หน้าศพหน้ากระดูกนั้น และมีสาย
โยงบังสกุลในเครื่องทองน้อยนั้น ระบุอยู่ซ้ายเขียนอยู่ขวา
ถ้าบูชาศพกระดูก หันดอกไม้ไปทางศพกระดูก ถ้า
ให้ศพกระดูกบูชา หันดอกไม้ออก พิธีบังสกุลก็จัด
อย่างเดียวกัน ถ้ามีสวดอภิธรรม ตั้งกะบะเครื่องบูชา
ตรงหน้าพระสวด จุดเมื่อจะสวด

ข. เจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย และ
เครื่องทองน้อย

ค. อาราธนาศีล ถ้ามีเทศน์ด้วย ไว้ตอนเทศน์

ง. อาราธนาปริตต์

จ. เจ้าภาพจุดเทียนนามนัต

ฉ. พระอนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ

ช. บทอาราธนาศีล ๕

มัย ภนฺเต, วิสฺสุวิสฺสุ รกฺขณฺตถาย, ทิสฺสรณฺเน สห,

ปณฺจ สีสานิ ยาจาม

ทุติยมปิ มยํ ภนฺเต ว ล ฯ ตติยมปิ มยํ ภนฺเต ว ล ฯ

ขอศีล ๘ เปลี่ยน ปณฺจ เป็น อญฺจ

ช. บทอาราธนาปริตต์

วิปตฺติปฏิพาหาย สพฺพสมฺปตฺติสัทฺธิยา

$$\text{สพฺพ} \left\{ \begin{array}{l} \text{ทุกข} \\ \text{ภย} \\ \text{โรค} \end{array} \right\} \text{วินาสาย ปริตฺตํ พุรฺธ มงฺคลํ}$$

๑๒. พิธีเทศน์

ก. ตั้งธรรมมาศน์ จัดที่บูชา ตั้งพระพุทธรูป มี
ดอกไม้ธูปเทียน เทียนประจำกัณฑ์เทศน์ เทียนชะนวน
เต้านำกรวด เครื่องทองน้อยบูชาธรรมของเจ้าภาพ ถ้า
เป็นงานศพกระดูก มีเครื่องทองน้อยอย่างพิธีสวดมนต์

ข. เจ้าภาพ บูชาสิ่งที่จะบูชา แล้วจุดธูปเทียนบูชา
พระรัตนตรัย และจุดเทียนประจำกัณฑ์เทศน์

ค. อาราธนาศีล

ง. อาราธนาธรรม

จ. จุกเครื่องทองน้อย

ฉ. พระอนุโมทนา เจ้าภาพกรวดน้ำ

ช. บทอาราธนาธรรม

พรหมา จ โลกาธิปัตติ สหมปติ

กตอุณฺหสฺสี อนฺธวิริ อยาจถ

สนฺตึธ สตฺตาปฺปฺรชกฺขชาตिका

เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิํ ปชํ

๑๓. กรวดน้ำ

กรวดน้ำเมื่อทำบุญกุศลแล้ว เตรียมแต่น้ำกรวดไว้
วิธีกรวดน้ำ คือ รินน้ำหยดน้ำลงในภาชนะ หรือในที่
ใด ๆ ก็ได้ ทำด้วยความเคารพ ขณะรินหรือหยดนั้น
นึกแผ่ส่วนบุญกุศลไป ให้ผู้ที่ตนนึกให้ หรือให้ทั่วไป
กรวดขณะพระสวด

ยถา วาริวหา ปุรา

ถึง

มณิ โขติรโส ยถา

ก่อนประณมมือฟัง

บท^๕นี้เป็นบทอธิษฐานใจของพระ ขอให้สำเร็จตาม^๕ที่ผู้กรวดน้ำ^๕นี้^๕ ผู้กรวดน้ำ^๕นี้^๕แผ่ส่วนบุญกุศลในขณะนั้นใจตรงกัน

น้ำที่รินหรือหยดลงในภาชนะนั้น ต้องเททิ้งในที่สมควร จะรินหรือหยดลงดินก็ได้

ของที่จักษุ^๕ให้จริง ๆ ไม่ได้ เช่น กุฎี ศาลา บุญกุศล ก็ให้น้ำแทน เช่น พระเวสสันดรหลังน้ำลงในมือพราหมณ์ เมื่อให้ช้างแก่พราหมณ์

๑๔. การตักบาตร

เวลาทำบุญที่มีตักบาตรนั้น ตักข้าวลงบาตร เมื่อพระสวด^๕จบ^๕บทว่า

อนตุตฺรํ ปุณฺณกุเซตฺตํ โลกสฺส

บท^๕นี้ มีความว่า พระสงฆ์เป็นนาบุญอย่างสูงของชาวโลก หรือเมื่อสวด จบ^๕บทว่า

ทานาทิธมฺมวินา ชิตวา มุนินฺโท

บท^๕นี้ มีความว่า พระพุทธเจ้า ผู้เป็นจอมมุนี ทรงชนะด้วยทาน^๕เป็นต้น

๑๕. ภัตตกาล คือ เวลารับประทานอาหาร นับตั้งแต่เวลา
อรุณแดง คือ แสงทองขึ้น เรียกว่า ไต้อรุณ ถึงเที่ยงวัน
จนอาหารยาวกาลิกได้ เวลานั้น เรียกว่า วิกาล
จนไม่ได้ สิ่งที่ไม่แน่ใจ ตามผู้รู้ก่อน

ข้อสังเกตเรื่องอรุณ คือ อาศัยแสงอรุณ ดูลายมือ
เห็น เห็นไปไม่ รู้ว่า อ่อนแก่ เรียกว่า ไต้อรุณ

๑๖. กาลิก

ก. ยาวกาลิก คือ อาหารทุกอย่าง เป็นขาทนียะ
ของควรเคี้ยว เป็นโภชนียะ ของควรฉัน เป็นโภชนะ
คือ ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ จนได้
เฉพาะในภัตตกาล

อ้อยที่ต้องขบเคี้ยว นมสด นมหวาน เนยแข็ง จัด
เป็นยาวกาลิก ฉะนั้นนอกภัตตกาลไม่ได้

ข. ยามกาลิก คือ น้ำปานะ หรือน้ำอัฐบาน คือ
น้ำปรุงรส คั้นหรือออกจากผลไม้คอกไม่รกรกไม่ น้ำ
หวาน น้ำอืดลม น้ำอ้อยสด น้ำตาลสด เมื่อ
บัจจยังมีอยู่ คือ เมื่อมีความจำเป็น รับประเคนแล้ว

ฉันนอกกัตตกาลได้ ตลอดเวลาที่กำหนด ถ้าผลโตกว่า
มะตูม เรียกว่า มหาผล เช่น น้ำทุเรียน น้ำสับปะรด
น้ำมะพร้าว ฉันนอกกัตตกาลไม่ได้ น้ำอืดลมทำ
ตัวสัมผัสผลเล็ก ๆ ลงอย่างมีกาก มีเยื่อ ฉันไม่ได้
กรองก่อนได้

น้ำปานะสุกด้วยไฟใช้ไม่ได้ สิ่งที่ทำเป็นน้ำปานะ
ใช้น้ำร้อนไม่ได้ พระทำเองไม่ได้

ค. สัตตาหกาลิก คือ เนยใส เนยข้น น้ามัน น้ำผึ้ง
และน้ำอ้อย ที่เคี่ยวเข้มข้นแข็ง รับประเคนแล้ว ฉัน
นอกกัตตกาลได้ตลอด ๗ วัน

ง. ยาวชีวิก คือ ยาแก้โรค รับประเคนแล้ว ฉันได้
ตลอดชีวิต

จ. กาลิกระคน

กาลิกหลายอย่างระคนปนกัน คือ ผสมปนกัน นับ
กาลิกที่มีเวลาน้อยเป็นประมาณ

๑๗. ลักษณะของตองประเคน

น้ำเปล่า ๆ เท่านั้น ไม่ต้องประเคน นอกนั้นตอง

ประเคน คือ กาลิกทั้ง ๔ ของทักขิณเข้าไป ของเขยว
ของอม เช่นหมาก บุหรี่ ยาอม

๑๘. ลักษณะประเคน

- ก. ของที่จะประเคนนั้น ยกคนเดียวได้
- ข. ผู้ประเคน เป็นสามเณรหรือภิกษุผู้ชาย
- ค. ยกของนั้น ให้ข้อศอกทอดตั้งอยู่ตามลำตัว ยก
ของขึ้น วางบนมือพระผู้รับ
- ง. พระผู้รับเอื้อมมือออกรับ ให้ข้อศอกทอดตั้ง
อยู่ตามลำตัว คือ ทั้งผู้ประเคนทั้งผู้รับ เอื้อมมือออก
มาข้อศอกหนึ่ง เรียกว่า ได้หัตถบาส
- จ. ถ้าผู้หึงประเคน ให้พระทอดผ้ากราบหรือผ้า
ที่สมควร ออกไปข้อศอกหนึ่ง จับชายผ้าทางตัวไว้
ผู้หึงวางของบนฝ่ามือ
- ฉ. ประเคนแก่พระองค์ใดองค์หนึ่ง พระอื่นนั้นได้
- ช. ของที่ประเคนแล้ว ผู้ไม่ใช่พระจับต้อง ถือว่า
ขาดประเคน เป็นเสมือนไม่ได้ประเคน
- ซ. ของที่ยังไม่ได้ประเคน พระจับต้อง เรียกว่า

อุคคหิต ผิดวินัย

ณ. ยารับประเคนของ ที่ฉันในภักตกาลก็ไม่ได้
นอกภักตกาลก็ไม่ได้ ในภักตกาล ยารับประเคน
ข้าวสาร ปลาดิบ เนื้อดิบ นอกภักตกาล ยารับ
ประเคน อย่าจับต้องของเป็นยาวกาลิก อย่าให้เป็น
อันโฏฏฐะ อันโตบักกะ สามบักกะ

๑๙. ของดิบ

เนื้อ ปลา ไข่ กะปิ น้ำปลา ที่ดิบ ฉันไม่ได้ ต้อง
ให้สุกด้วยไฟก่อน กะปิที่ทำน้ำพริก เผาก่อน

ข. ผักต่าง ๆ ที่ปลุกเป็น พริกมะเขือ มีเมล็ด
ปลุกเป็น เรียกว่า พืชคาม ฉันหรือทำลายเป็นผิด
จะฉันต้องให้ทำเป็นกับปียะก่อน

ค. กับปียะ หมายความว่า ควรใช้ได้ เขา
ต้มเผาอย่างไรก็ได้ วิธีทำกับปียะอย่างหนึ่ง คือ

พระบอกว่า กบปียิ กโรหิ
จงทำให้เป็นกับปียะ

ผู้ทำรับว่า กบปียิ ฆนเต

เป็นกบปียะแล้ว เจ้าข้า

๒๐. จันอาหาร ต้องหมั่นจิ้วรเป็นปริณทล
คือ เรียบร้อย น่งเรียบร้อย ปฏิบัติตามเสขียวัตร

๒๑. ขณะจันอย่าคุยกัน จำเป็นพูด ก็พูดพอไคย
อย่าคะนอง อย่าล่อกล่อก อย่ามุ่มมาม อย่าให้อาหาร
ติตริมฝีปาก อย่าซากลุ่ม อย่าสุมน้ำมูก อย่าให้น้ำมูก
ไหลหรือแฉะช่องจมุก อย่าใช้มือที่ถูกลงของนารังเกียจ
เช่น เช็ดปากหรือเกา หยิบอาหาร

๒๒. อย่าอ้าปากจนเห็นในปาก อย่าอ้าปากเคียว
อย่าเคียวทำปากอย่างลิง อย่าเคียวประหนึ่งว่าหิว
เต็มทน

๒๓. ถ้าจันรวมกันมาก รอให้พระได้อาหารทั่วกัน
แล้วจึงจัน และรอพระผู้เป็นประธานก่อน

๒๔. ข้าวในจานหรือซาม ตักจันตั้งแต่ขอบจาน
ใกล้ตัวออกไป ไม่เปรอะ อย่าจันทำของให้กระจุย
กระจาย เช่น ปลาทุหลายตัว อย่าจันต้วนน้ำบ้างตัว
บ้าง จันเป็นตัว ๆ เหลือยังน่ากิน อย่าให้ช้อนช่อม

ถ้วยชาม กระบอกกันตั้งมาก

๒๕. ไม่นับรวมภาชนะเดียวกัน ต้องมีสามแบ่ง
หรือช้อนกลาง อย่าใช้ช้อนตะเกียบ จิ้มเข้าปากซ้ำ
เช่น ใช้ช้อนแทงชิ้นเนื้อ แล้วจิ้มลงในน้ำจิ้ม แล้วส่ง
เข้าปาก แล้วแทงจิ้มเข้าปากอีก อย่างนี้ ช้อนนั้น
เข้าปากแล้วเข้าปากเล่า อย่าทำ

๒๖. พิจารณาปัจจัย ๔

จีวร คือ ผ้าต่าง ๆ บิณฑบาต คือ อาหาร
เสนาสนะ คือ ที่อยู่อาศัย คิลาณเภสัช คือ ยาแก้โรค

ก. จะใช้ผ้าพึงพิจารณาก่อนว่า เราใช้ผ้านี้ปกปิด
ร่างกาย บ่อกันหนาวร้อน ให้ร่างกายชีวิตเป็นอยู่
เพื่อเล่าเรียนปฏิบัติพระธรรมวินัย

ในวันหนึ่ง ๆ ทุก ๆ เช้า ขณะใช้ผ้าครั้งแรก
และเวลาเปลี่ยนผ้าผืนใหม่ พิจารณาก็น่าดี

ข. จะฉันอาหาร พึงพิจารณาก่อนว่า เราฉัน
อาหารนี้ ให้ร่างกายชีวิตเป็นอยู่ เพื่อเล่าเรียนปฏิบัติ
พระธรรมวินัย ทุก ๆ มื้อพิจารณาคำแรกก็น่าดี

ค. จะจำวัด ฟังพิจารณาว่า เราอยู่อาศัยที่นี้
พักผ่อน ใหร่างกายชีวิตเป็นอยู่ เพื่อเล่าเรียนปฏิบัติ
พระธรรมวินัย วันหนึ่ง พิจารณาเวลาจะจำวัดครั้งหนึ่ง
ก็ยังดี

ง. จะฉันหรือใช้ยา ฟังพิจารณาว่า เราฉันยา
ใช้ยา บำรุงกันบำบัดโรค ใหร่างกายชีวิตเป็นอยู่
เพื่อเล่าเรียนปฏิบัติพระธรรมวินัย นาน ๆ จะฉันยา
ใช้ยาสักครั้ง อย่าละเลย

จ. การพิจารณาบัจจย ก็เพื่อให้เห็นประโยชน์
ของบัจจย ๕ อาศัยบัจจย ๔ เป็นอยู่ เพื่อเล่าเรียน
ปฏิบัติพระธรรมวินัย เป็นการฝึกให้รู้จักยับยั้ง

๒๗. จำวัด ต้องปิดประตู หรือกั้นบัง หรือให้คน
คอยระวัง มิให้ใครเห็น

๒๘. น้ำใช้น้ำฉัน คือ น้ำเปล่า ๆ จะใช้ซัก ล้าง สรง
ต้ม ฉน หรือทำอะไรก็ตาม ต้องกรองก่อน น้ำเหลือ
ติดโถงนิตหน้อย ค้างคืนค้างวัน อาจเกิดตัวสัตว์ได้
นึกเอาง่าย ๆ ว่าไม่มี เป็นเหตุให้หมกง่ายต่อไป เสีย

นิสสัย นี่แหละ ความหย่อนวินัย ถึงเคาชนแล้ว

อาบัติโทษ ไม่ได้ทำให้ปวดหัวปวดฟัน แต่ทำให้
ใจตกต่ำ มีบทสวดเตือนทุกวันปาฏิโมกข์ว่า

อณุมตเตสุ วชฺเชสุ ภยทสฺสาวิ
เห็นอาบัติโทษเมื่อนึกเดี่ยวว่า เป็นภัย

เมื่อบวช ท่านให้ใส่ผ้ากรองน้ำ ไม่ใส่ผ้ากรองน้ำ
ท่านห้ามเดินทางไกล ก็เพื่อให้ใส่ผ้ากรองน้ำใช้น้ำนั้น

๒๙. น้ำชำระ ถ่ายแล้ว ต้องชำระด้วยน้ำชำระ
แม่ชำระด้วยสิ่งอื่น ก็ต้องชำระด้วยน้ำชำระ ท่าน
ผู้ใหญ่ท่านว่า ตัวเป็นพระ กันไม่เป็นพระ เพราะถ่าย
แล้วไม่ล้างกัน

๓๐. ใช้รองเท้าทำด้วยหนังอย่างเดียว ชนเดียว
หรือสีชนชนไป ไม่มีสน

๓๑. อย่าขายของ อย่าซื้อของ อย่าต่อราคาของ
ราคาค่ารถ ต้องให้ไวยารจักรจัดการ

๓๒. รับเองหรือให้เขารับกับบิณฑิณฑ์ ไม่ได้เลย
เมื่อเขาถวายกับบิณฑิณฑ์ เป็นคำบ่งจ้าย ปวารณาว่า

ถวายปัจจัย ๔ รับปัจจัย ๔ ได้ เขาถวายกับปิยภคณ์
ไม่ได้ปวารณา บอกให้เขาปวารณาให้ถูกต้อง หรือ
สอนศิษย์ให้รู้คำปวารณาไว้ แล้วให้ศิษย์กล่าวคำ
ปวารณา อย่าให้เขาว่างซุก ๆ เหน็บ ๆ ไว้นเฉย ๆ

ตัวอย่างคำปวารณา

ขอถวายปัจจัย ๔ และสิ่งที่ควรแก่สมณบริโภค
เท่าราคา.....พับ มอบไว้ที่กัปปิยการกแล้ว เมื่อ
พระคุณเจ้าประสงค์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขอได้เรียกจาก
กัปปิยการกนั้น เทอญ.

๓๓. สังฆทาน คือ ของที่ถวายสงฆ์

ก. ของที่เขาถวายเป็นสังฆทาน ตกเป็นของสงฆ์
ถือเป็นของตนไม่ได้ แต่ถ้าทางวัดจัดให้ไปรับแทนสงฆ์
ได้ของเป็นลหุภคณ์ ไม่ใช่ของถาวร เช่น อาหาร
สบง จีวร ของนั้นเป็นอันสงฆ์แจก ให้แก่ผู้ไปรับนั้น
ส่วนของเป็นครุภคณ์ถาวร เช่น ถัง กะละมัง
ตกเป็นของสงฆ์

ข. ถ้าวรับสังฆทานจากทายกเอง ทางวัดมิได้จัด

ให้ไปรับแทนสงฆ์ ของทั้งหมด ที่เป็นลหุภณฺฑ์
ครุภณฺฑ์ ตกเป็นของสงฆ์ เพราะเขาถวายสงฆ์ ต้อง
แจ้งแก่ทางวัด แล้วทางวัดแบ่งให้จึงได้

๓๔. เสียคดียของสงฆ์

ตัวเปล่า ๆ ฟิงผนังบานประตุ กรอบประตุของสงฆ์
เป็นอาบัติ ท่านให้รักษาของสงฆ์ อย่าทำของสงฆ์
ให้เสีย แม้ด้วยอาการอย่างอื่น เห็นวัดสกปรกเปรอะ
เปื้อน สิ่งของของวัดจะเสียจะหาย ควรทำให้สะอาด
เก็บงำให้ดี ทั้ง ๆ ขว้าง ๆ ใครเห็นเข้าก็หมกศรัทธา
ที่จะให้อะไรแก่วัด

๓๕. สิ่งของของเจดีย์ของวัด

ก. ดอกไม้รูปเทียนที่เขาบูชาพระ สิ่งของในวัด
เช่น ผลไม้ และไม้ไผ่ต่าง ๆ จะถือเพื่อตน
เพื่อคนอื่น ควรบอกกล่าวทางวัด ควรผาติกรรม ถือ
เอาเฉย ๆ อาจมีโทษตามพระวินัย แม้ใช้ในการวัด
ก็ควรบอกกล่าว นี่เป็นสามิจิกรรม

ข. สิ่งที่ทำไว้เป็นของวัด จะเติมตัดคัดแปลง

หรือจะทำอะไรเป็นถาวรในวัด ควรบอกกล่าวทางวัด
ก่อน เพราะวัดเป็นของสงฆ์

อยู่วัดนาน ๆ เข้า กลายเป็นเห็นว่า กฎีวัด
เป็นบ้านของตน ถือเอาของวัดตามใจ ทำอะไรตามใจ

๓๖. ผำครอง

ออกจากวัดไปในละแวกบ้าน เขตบ้าน ต้อง
ปฏิบัติอย่างนี้ คือ

ก. กรองจีวรครองทั้งชุด คือ สบง จีวร สังฆาฏิ

ข. แต่ถ้าเห็นว่า เอาสังฆาฏิไปด้วยจะเสียหาย
เก็บไว้ไม่เสียหาย จะไม่ใช่สังฆาฏิก็ได้

ค. คงใช้สบงครอง และจีวรครองทบกับจีวร
อาศัยก็ได้

ง. จะครองสบงอาศัย ซ้อนจีวรอาศัยด้วยกันก็ได้
แต่ต้องเอาชุดครองไปด้วย

จ. ถ้าออกจากวัดตรงไปวัดอื่น แม่นผ่านละแวกบ้าน
ไม่ต้องปฏิบัติเช่นนี้ ถ้าไม่ได้อาณิสตสัทธิฐาน อาณิสต
กฐิน ต้องมีไตรจีวรครองอยู่กับตัว ก่อนได้อรุณ จน

ถึงได้อรุณแล้ว

๓๗. อย่าใช้ผ้าสีอื่น นอกจากสีเหลือง กลุ่มตัว
พาดบ่า ผ้าสีเหลืองก็อย่าพาดบ่า เป็นอย่างผ้าขาวม้า
พาดบ่า บ้านนอกชอกนาเขาเรียกว่า พาดควาย

๓๘. ผ้าที่จำกดเป็นสีเหลือง อย่าให้ซีดจาง มีกลิ่น
ชะมุกชะมอม พระไม้ม่วงสวยงาม แต่มีกลิ่นความสะอาด

๓๙. ข้ามคณะ หรือในคณะเอง ถ้าไปไกลจากกุฏิ
ปรากฏแก่คนมาก ต้องห่มจีวร

๔๐. อย่ามีแต่สบง แสดงตัวประเจิดประเจ้อ
ให้คนภายนอกเห็น วันที่มีผู้คนมาในวัดมาก เช่น
วันพระ อย่าพลุกพล่าน ต้องสงบเอื้อเฟื้อต่อผู้มาในวัด

๔๑. อย่าตากผ้าประเจิดประเจ้อ อย่าให้คฤหัสถ์
หรือเด็ก ตากผ้าแขวนผ้าเครื่องคฤหัสถ์ ปะปนกับ
ผ้าเหลือง อย่าให้คนข้างนอกเห็นเป็นประหนึ่งว่าบ้าน

๔๒. ภิกษุสามเณรอย่ามั่วสมุกับเด็ก อย่าให้
เด็กนั่งร่วมอาสนะ อย่าเดินคู่เคียงกับเด็ก

๔๓. อย่าพูดเสียงดังเกินไป พูดพอได้ยิน อย่า

ครนเครง อย่าพูดหยาบโลน อย่าสบถติตปาก

๔๔. มีขันตือดทน ไม่ทำไม่พูด ให้กระทบกระเทือน
คนอื่น ได้รับการทำการพูดที่ไม่พอใจ มีขันติไว้
อย่าโต้ตอบ อดทนต่อความอยาก

ขันติพลั ว ยตินั

ขันติเป็นกำลังของนักบวช

๔๕. ในถนนนอกวัด อย่าทำอย่างนี้ คือ คาบบุหรื
มือไพล่หลัง กอดอก สะพายย่าม อย่าเดินเรียงเป็น
หน้ากระดาน ในบ้าน ในรถเดินสาร ในที่ชุมนุม อย่า
นั่งไขว่ห้าง อย่างกอดอก

๔๖. เดินบิณฑบาต อย่าเรียงขวางถนน เวลา
รับบาตร ท่าจ้องในบาตร นึกในใจว่า เขาให้
เพราะเรามีศีล และนึกแผ่ส่วนบุญกุศลแก่ผู้ตักบาตรนั้น

๔๗. อนามาส คือ สิ่งที่ไม่ควรจับต้อง ได้แก่
ศัตราอาวุธ เครื่องประหาร เครื่องบรรเลง แก้วแหวน
เงินทอง เหล้า ฝิ่น ของที่ไม่ควรแก่พระ ของใช้
ของผู้หญิงโดยเฉพาะ และรูปผู้หญิงกลางชนิต อย่า

มีไว้ในกุฏิ

๔๘. อยู่กับผู้หญิงตัวต่อตัว หรือผู้หญิงหลายคน ต้องมีผู้ชายรู้ภาษา เป็นเพื่อนอยู่ด้วยใกล้ ๆ ภิคุษสามเณรก็ได้ ไม่บอดไม่หนวกไม่หลับ ให้ได้ยินพูด ได้เห็นความเป็นไป

๔๙. รับแขกผู้หญิง อย่างนั่งยืนเดินใกล้กันกับผู้หญิงนัก อย่าใกล้กันภายใน ๔ ศอกเป็นดี

๕๐. อย่าให้ผู้หญิงเยียมหน้าต่างกุฏิชั้นบน ไม่จำเป็นอย่าให้ขึ้นชั้นบน เวลาคำคั้นเงียบ ๆ หรือในที่ไม่ว่างแจ้ง อย่าให้มีเสียงผู้หญิง เสียงเด็กเล็ก ๆ ดังออกมาข้างนอก คนเขาจะแปลกใจ ออกมาเปิดเผยให้คนเห็นดีกว่า จะถือความบริสุทธิ์เฉพาะตัวไม่ได้ เพราะอยู่ในหมู่ ต้องให้หมู่รับรู้ความบริสุทธิ์ด้วย

๕๑. อย่าไปในรถเล็ก ๆ เรือเล็ก ๆ ส่วนตัว หรือเข้าเฉพาะ ซึ่งต้องนั่งชิดกันกับผู้หญิง ถ้าเป็นรถเรือเดินสาร ให้มีผู้ชายนั่งคน

๕๒. อย่าเข้าเขตเขาคิน สนวนลุมพินี บางปู

บางแสน ร้านเหล้า อย่าเข้าร้านอาหารนอกฤดูเทศกาล
อย่าเที่ยวเตร่แข่งเบียดเสียดประชาชน

๕๓. รูปเสียงเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์

ก. ภาพยนตร์ โทรภาพ เป็นภาพภูมิประเทศ
ภาพศาสนา ภาพชาตก ภาพการบุญกุศล ไม่มีโทษ
แต่มีภาพที่ไม่ควร แก่ภิกษุสามเณรแทรกอยู่ ยับยั้ง
ไว้ก่อน จะฉายจะรับจะดู ต้องได้รับอนุมัติก่อน

ข. วิทยุมีประโยชน์ ได้รู้เรื่องต่าง ๆ แต่ก็มี
ดนตรีลีเกเพลง แทรกอยู่เป็นส่วนมาก ภิกษุสามเณร
รับศีลมาแล้วว่า

นจกัถวาทีตวิสกทสฺสนา เวมณิ

คือ ปฏิญาณว่า ไม่ดูเพื่อนรำ ไม่ฟังขับร้อง

ชาวบ้าน โดยเฉพาะ อุบาสกอุบาสิกา มา
ถือศีลฟังธรรม ภิกษุสามเณร กลับเปิดวิทยุให้เขาฟัง
ดนตรีลีเกเพลง ชกมว้ย เป็นเกาซึกลากให้เขาดู
เป็นการย้อมใจด้วยวัตถุาม แม้จะฟังข่าวไม่ฟังเพลง
แต่เปิดวิทยุทิ้งไว้ เสียงดนตรีลีเกเพลงดังอยู่ ไม่แปลก

จากบ้าน เขาถวายค่าบัจจย ๔ กลับใช้เป็นค่าวิทยุ
รับดนตรี ลิเก เพลง ชกมวยเสียนี้ จะมีจะเปิดวิทยุ
ต้องได้รับอนุมัติก่อน

๕๔. ปลงอาบัติ

ก. ปลงอาบัติหรือแสดงอาบัติ ให้บอกชื่ออาบัติ
และการทำให้เป็นอาบัตินั้น เช่น บอกว่า เข้าบ้าน
ในวิกาลไม่ได้อาปจณา คือ ไม่ได้ลา เป็นอาบัติปาจิตตีย์
หรือบอกว่า ต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะเข้าบ้านในวิกาล
ไม่ได้อาปจณา แล้วแสดงอาบัติ

ข. ย่าปลงอาบัตกับพระใหม่ด้วยกัน หรือในที่
ใกล้ชุมชนยัตถุ จะปลงอาบัติ ต้องอาปจณาภิกษุ
ผู้แก่กว่า ที่อยู่ใกล้ก่อน

๕๕. เปลี่ยนท่านั่ง

ก. ต่างวานั่งพับเพียบทางซ้าย คือ เท้าขวาพับ
ขวางหน้า เท้าซ้ายพับไปข้างหลัง ๗ จะพลิกเป็น
ทางขวา ให้หย่งตัวขึ้น ๘ เลื่อนเท้าซ้ายลอกมาพับ
ขวางหน้า ๙ เลื่อนเท้าขวาพับไปข้างหลัง

ข. นั่งพับเพียบอยู่ จะขัดสมาธิ ให้หยิ่งตัวขึ้น
เลื่อนเท้าที่พับไปข้างหลัง.. ลอดขี้นมาพับขวางหน้า

ค. นั่งขัดสมาธิอยู่ จะพับเพียบ ให้หยิ่งตัวขึ้น
พับเท้าหนึ่งไปข้างหลัง อีกเท้าหนึ่งพับขวางหน้า

การเปลี่ยนทุกท่าไม่ต้องยกเข่า

๕๖. คุณจำทั่วไป ดีไม่ดี ถูกผิด ที่ดีที่ถูก ถือเป็น
ตัวอย่าง ทำตามนั้น ที่ไม่ดีที่ผิด ถือเป็นตัวอย่าง
ไม่ทำตามนั้น

ทำอะไรให้มีระเบียบ เช่นตั้งतालิบัตรอนโมทนา
ตั้งให้ตรง ให้ได้แนวกับหัวหน้า : แบ่งค้ำतालิบัตร
เป็น ๓ ส่วน จับระหว่างสุดล่างส่วนบน กับสุดบน
ส่วนกลาง

จะสวดมนต์สวดอะไร ในที่เขานิมนต์ ฟังสวดให้
ได้เอง นึกไว้ก่อน ติดตรงไหน ดูแบบจำไว้ อย่า
ตาม ๆ อิง ๆ เขาไปคราวหนึ่ง ๆ มีแปลกเข้ามา สวด
ไม่ได้ อย่าทำปากหมุบหมิบ เป็นที่ว่าสวดได้ คน
สังเกตเขาจับได้ จังหวะปากไม่เหมือนเขา อย่ากระแอม

โอ้แก้หน้า ทำให้พวกกันงไปด้วย นี่ดีกว่า เวลาสวด
อย่าให้ริมฝีปากเป็นจมูกหมู อย่าอ้าปากกว้าง

๕๗.

สมณโวรหาร

คำสามัญ

สมณโวรหาร

กิน

ฉัน

ช่อ

หา

เงิน

กับปิยภันท์, ของ

บาท

พับ

เจ็บไข้

อาพาธ

นอนหลับ

จำวัด

อาบน้ำ

สรงน้ำ

การใช้ผ้าเหลือง การปลงผม การพุดจาด้วย
สมณโวรหาร เป็นสมณสัญญา เตือนให้รู้สำนึกตัว
ว่าเป็นภิกษุสามเณร จะได้ไม่เผลอตัว พึงใช้กับปิย-
โวรหารตามพระวินัย ใจจะได้อยู่กับวินัย

ไหว้ ๕ ครั้ง

ของ

ท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

วัดเทพศิรินทราวาส

ในวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง ไม่ว่าเวลาใด ตามแต่
เหมาะ ต้องไหว้ให้ได้ ๕ ครั้ง เป็นอย่างน้อย ในคราว
เดียวกัน ถ้ามีดอกไม้ธูปเทียน ก็บูชา ถ้าไม่มี ก็มือ
๑๐ นิ้วและปากกับใจ ควรไหว้จนตลอดชีวิต คือครั้ง
ที่ ๑ ฟังนั่งกระโห่งทำประณมมือ ว่า

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ
๓ จบ แล้วว่าพระพุทธรุคณ คือ

อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณ-
สมฺปนฺโน สุกโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ
สत्ถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควาติ ฯ

หยุดระลึกถึงพระปัญญาคุณ ทรงรู้ตรัสชอบสนเชิง
พระกรุณาคุณ ทรงสงสารผู้อื่น และสั่งสอนให้ปฏิบัติ
ตามของพระพุทธเจ้าจนเห็นชัดแล้ว กราบลงหน ๑ ๖
ครั้งที่ ๒ ว่า พระธรรมคุณ คือ

สุวาทาโต ภควตา ธมฺโม สันทิฏฐิโก อกาลิโก
เอหิปัสสิโก โอปนยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ ฯ

หยุดระลึกถึงคุณพระธรรม ที่รักษาผู้ปฏิบัติตาม
ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว จนเห็นชัดแล้ว กราบลงหน ๑ ๖
ครั้งที่ ๓ ว่า พระสังฆคุณ คือ

สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ อสุปฏิปันโน
ภควโต สาวกสงฺโฆ ฌายปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ
สามีจิปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ ยทิทัง จตตาริ
ปริสสุกานิ อญฺญํ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ
อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิณเณยฺโย อณฺชลิกรรมิโย
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โลกสฺสชาติ ฯ

หยุดระลึกถึงคุณ คือความปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง
ปฏิบัติชอบ ของพระอริยสงฆ์ จนเห็นชัดแล้ว กราบลง
หน ๑ ๖

นั่งพับเพียบประณมมือ ตั้งใจถึงพระรัตนตรัยเป็น
สรณะ ไม่ถือสิ่งอื่นยิ่งกว่า จนตลอดชีวิต ว่าสรณคมน
คือ

พุทฺธํ สรณํ กัจฉามิ ธมฺมํ สรณํ กัจฉามิ สงฺฆํ
สรณํ กัจฉามิ ทุตฺติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ กัจฉามิ ทุตฺติยมฺปิ
ธมฺมํ สรณํ กัจฉามิ ทุตฺติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ กัจฉามิ
ตุตฺติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ กัจฉามิ ตุตฺติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ
กัจฉามิ ตุตฺติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ กัจฉามิ ฯ

ครั้งที่ ๔ ระลึกถึงคุณบิดามารดาของตน จนเห็น
ชัดแล้ว กราบลงหน ๑ ฯ

ครั้งที่ ๕ ระลึกถึงคุณของบรรดาท่านผู้มีอุปการะ
แก่ตน เช่น พระมหากษัตริย์ และครูบาอาจารย์เป็น
ต้นไป จนเห็นชัดแล้ว กราบลงหน ๑ ฯ

ต่อไปนี้ไม่ต้องประณมมือ ตั้งใจพิจารณาเรื่องและ
ร่างกายของตน ว่าจะต้องแก่ หนีความแก่ไปไม่พ้น
จะต้องเจ็บ หนีความเจ็บไปไม่พ้น จะต้องตาย หนี
ความตายไปไม่พ้น จะต้องพลัดพรากจากของรักของ

ชอบใจทั้งสน มีกรรมเป็นของตัว คือทำดีได้ ทำชั่ว
ได้ชั่ว เป็นอนิจจังไม่เที่ยง ไม่แน่นอน เป็นทุกขัง
ลำบากเดือดร้อน เป็นอนัตตาไม่อยู่ในอำนาจบังคับ
บัญชาของตน ฯ ครั้นพิจารณาแล้ว ฟังแผ่กุศลทั้งปวง
มีการกราบไหว้เป็นต้นนี้ อุทิศให้แก่ท่านผู้มีคุณมีบิดา
มารดาเป็นต้น ตลอดจนชนสูงสุด คือพระมหากษัตริย์
ทั้งเทพตามมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายว่า จงเป็นสุข ฯ
อย่ามีเวร อย่ามีภัยเบียดเบียนกันและกัน อย่ามีความ
ทุกข์กายทุกข์ใจ จงมีสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจาก
ทุกข์ภัยทั้งสนเถิด.

การไหว้ ๕ ครั้งนี้ ถ้าว้นไหนขาด ให้ไหว้ใช้ใน
วันรุ่งขึ้น ถ้านั่งกระโหยงเท้าไม่ได้ ถีนั่งพับเพียบ ถ่า
นั่งไม่ได้ถีนอนไหว้ เมื่อยกมือไม่ขึ้น ก็ปากกับใจ ถ่า
ทำได้อย่างนี้ เป็นเครื่องพยุงตนให้เป็นคนดี. ไม่ให้เป็น
คนชั่ว และให้ตั้งอยู่ในที่ดี ไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว ถ่าผู้ใด
ปฏิบัติได้เสมอจนตลอดชีวิต ผู้นั้นจะอุ่งใจในตัวของ
ตัวเอง มีความเจริญองอกงามไพบูลย์ยิ่ง ๆ ขึ้นเสมอ

ทุกคืนทุกวัน ค้ำครองป้องกันอันตราย ปราศจาก
ความเสียหายที่ไม่เหลือวิสัย และตั้งตัวได้ ในทาง
คติโลกและทางคตินิธรรม เต็มภูมิเต็มชั้นของตน ๆ ทุก
ประการ.

ปลงกัมมฐาน

ชราธมฺโมมฺหิ	เรามีความแก่เป็นธรรมดา
พฺยาธิธมฺโมมฺหิ	เรามีความป่วยไข้เป็นธรรมดา
มรณธมฺโมมฺหิ	เรามีความตายเป็นธรรมดา
นानาภาโว วินาภาโว	เรามีอันต้องเป็นไปต่าง ๆ
	เรามีอันต้องพลัดพรากจากกัน
กมฺมสฺสโกมฺหิ	เรามีกรรมเป็นของของเรา
	ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
อนิจฺ	ทุกสิ่งทุกอย่างไม่แน่นอน
ทุกขํ	ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นทุกข์
อนตฺตา	ทุกสิ่งทุกอย่างไม่เป็นตัวเป็นตน

ประณมมือแบบเฉพาะตัว

กัณณวน	กากบาท	ซัดแตะ	ขอส่วนบุญ
ขนาบแก้ม	ข้าวต้มมัด	คีมห่ออัน	เง่งชิง
จุ้มก	จัมปาก	นกจวก	เต้าหับ
บัวตูม	บานพับ	ปาตังโก	ปูนอน
เป่าซลุ่ย	เป่าแคน	บ้องปาก	ไม้เอน
ยันคาง	แยกเขี้ยว	รำพึง	เรียกนกเขา
หน้าจั่ว	อ้อมท้อง	ฯ ล ฯ	
กราบพระ	สวดมนต์	มีแบบเฉพาะตัวต่างหาก	